

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
КАФЕДРА ПІДПРИЄМНИЦТВА І ТОРГІВЛІ**

**VI МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«ПІДПРИЄМНИЦТВО І ТОРГІВЛЯ: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ»**

19 травня 2023 року

Одеса – 2023

ПРІОРИТЕТИ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АПК УКРАЇНИ	39
Лисюк О.В. , к.е.н., доцент, Балаш Л.Я. , к.е.н., доцент ОСОБЛИВОСТІ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ	41
Мешкова-Кравченко Н.В. , ст. викладач, Остапюк О.В. , здобувачка вищої освіти ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА	45
Михайличенко Н.М. , к.е.н., доцент ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНСТИТУТУ САМОЗАЙНЯТОСТІ В УКРАЇНІ	47
Непран А. В. , к.е.н., доцент РОЗПОДІЛ ВИТРАТ ПО УТРИМАННЮ І ЕКСПЛУАТАЦІЇ ОБЛАДНАННЯ ПРИ КАЛЬКУЛЮВАННІ СОБІВАРТОСТІ ПРОМИСЛОВОЇ ПРОДУКЦІЇ	49
Обіход Т.В. , к. фіз.-мат. н., доцент, Бородіна О.М. , к.е.н., проректор ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	52
Павлова В.А. , д.е.н., професор ПРО НОВІ ВИКЛИКИ ДЛЯ ТОРГОВЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ	54
Пахолюк О.В. , к.т.н., доцент, Передрій О.І. , к.т.н., доцент ПЕРСПЕКТИВИ ОНОВЛЕННЯ ЗАКЛАДІВ ТОРГІВЛІ	57
Пухальська Я.П. , к.е.н, доцент ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ ПІСЛЯ 24 ЛЮТОГО 2022 РОКУ	59
Пучкова С.І. , к.е.н., доцент НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	62
Райтер Н.І. , к.е.н., доцент, Мацьків Г.В. , к.е.н., доцент МАЙНОВІ РИЗИКИ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ВІЙНИ	66
Таранюк Л.М. , д.е.н., професор, Таранюк К.В. , к.е.н., доцент ГЛОБАЛІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ	70
Шевчик Б. М. , д.е.н., доцент ПІДПРИЄМНИЦЬКА АКТИВНІСТЬ ЯК НЕГЕНТРОПІЙНА ФУНКЦІЯ КУЛЬТУРИ	72

СЕКЦІЯ 2 ТОРГІВЛЯ В УМОВАХ КРИЗОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ РИНКІВ

Бондарчук М.Є., к.е.н., доцент, **Брагіна О.С.**, к.е.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Лисюк О.В., к.е.н., доцент,

Львівський національний університет природокористування,

Балаш Л.Я., к.е.н., доцент,

*Львівський державний університет безпеки життєдіяльності,
м. Львів*

Кожна держава формує свої власні правила щодо створення такого середовища для бізнесу, яке б найбільшою мірою відповідало її ідеологічним та стратегічним завданням, що базуються на національних і культурних традиціях, наявності тих чи інших природних ресурсів тощо.

Статтею 42 Конституції України передбачено, що «кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом». Крім того, «держава забезпечує захист конкуренції у підприємницькій діяльності. Не допускаються зловживання монопольним становищем на ринку, неправомірне обмеження конкуренції та недобросовісна конкуренція. Види і межі монополії визначаються законом.

Держава захищає права споживачів, здійснює контроль за якістю і безпечністю продукції та усіх видів послуг і робіт, сприяє діяльності громадських організацій споживачів» [1].

Наступним за значенням нормативним актом нашої держави, який регулює питання підприємницької діяльності, є Господарський кодекс України [2], згідно статті 42 якого дано визначення підприємництва як самостійної, ініціативної, систематичної, на власний ризик господарської діяльності, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку.

Крім того, Господарським кодексом України сформовано принципи підприємницької діяльності, а саме:

- вільний вибір підприємцем видів підприємницької діяльності;
- самостійне формування підприємцем програми діяльності, вибір постачальників і споживачів продукції, що виробляється, залучення матеріально-технічних, фінансових та інших видів ресурсів, використання яких не обмежено законом, встановлення цін на продукцію та послуги відповідно до закону;
- вільний найм підприємцем працівників;
- комерційний розрахунок та власний комерційний ризик;
- вільне розпорядження прибутком, що залишається у підприємця після сплати податків, зборів та інших платежів, передбачених законом;
- самостійне здійснення підприємцем зовнішньоекономічної діяльності, використання підприємцем належної йому частки валютної виручки на свій розсуд.

Держава гарантує усім підприємцям, незалежно від обраних ними організаційних форм підприємницької діяльності, рівні права та рівні можливості для залучення і використання матеріально-технічних, фінансових, трудових, інформаційних, природних та інших ресурсів.

Забезпечення підприємця матеріально-технічними та іншими ресурсами, що централізовано розподіляються державою, здійснюється з метою виконання підприємцем поставок, робіт чи послуг для пріоритетних державних потреб.

Держава гарантує недоторканність майна і забезпечує захист майнових прав підприємця.

Збитки, завдані підприємцю внаслідок порушення громадянами чи юридичними особами, органами державної влади чи органами місцевого самоврядування його майнових прав, відшкодовуються підприємцю відповідно до цього Кодексу та інших законів.

З метою створення сприятливих організаційних та економічних умов для розвитку підприємництва органи влади на умовах і в порядку, передбачених законом:

- надають підприємцям земельні ділянки, передають державне майно, необхідне для здійснення підприємницької діяльності;
- сприяють підприємцям в організації матеріально-технічного забезпечення та інформаційного обслуговування їх діяльності, підготовці кадрів;
- здійснюють первісне облаштування неосвоєних територій об'єктами виробничої і соціальної інфраструктури з продажем або передачею їх підприємцям у визначеному законом порядку;
- стимулюють модернізацію технології, інноваційну діяльність, освоєння підприємцями нових видів продукції та послуг;
- подають підприємцям інші види допомоги.

Держава також бере на себе функцію сприяння розвитку малого підприємництва, створює необхідні умови для цього.

Що ж стосується відповідальності суб'єктів підприємництва, то Господарським кодексом України передбачено, що:

- підприємці зобов'язані не завдавати шкоди довкіллю, не порушувати права та законні інтереси громадян і їх об'єднань, інших суб'єктів господарювання, установ, організацій, права місцевого самоврядування і держави;
- за завдані шкоду і збитки підприємець несе майнову та іншу встановлену законом відповідальність.

Особливої уваги заслуговують положення глави 7 вказаного вище кодексу, що стосуються власне підприємств, згідно до статті 62 якої підприємство – самостійний суб'єкт господарювання, створений компетентним органом державної влади або органом місцевого самоврядування, або іншими суб'єктами для задоволення суспільних та особистих потреб шляхом систематичного здійснення виробничої, науково-дослідної, торговельної, іншої господарської діяльності в порядку, передбаченому цим Кодексом та іншими законами.

Підприємство діє на основі статуту.

Підприємство є юридичною особою, має відокремлене майно, самостійний баланс, рахунки в установах банків та може мати печатки.

Залежно від форм власності, передбачених законом, в Україні можуть діяти підприємства таких видів:

- приватне підприємство, що діє на основі приватної власності громадян чи суб'єкта господарювання (юридичної особи);
- підприємство, що діє на основі колективної власності (підприємство колективної власності);
- комунальне підприємство, що діє на основі комунальної власності територіальної громади;
- державне підприємство, що діє на основі державної власності;
- підприємство, засноване на змішаній формі власності (на базі об'єднання майна різних форм власності);
- спільне комунальне підприємство, що діє на договірних засадах спільного фінансування (утримання) відповідними територіальними громадами – суб'єктами співробітництва.

Підприємство самостійно визначає свою організаційну структуру, встановлює чисельність працівників і штатний розпис.

Підприємство має право створювати філії, представництва, відділення та інші відокремлені підрозділи.

Управління підприємством здійснюється відповідно до його установчих документів на основі поєднання прав власника щодо господарського використання свого майна і участі в управлінні трудового колективу.

Власник здійснює свої права щодо управління підприємством безпосередньо або через уповноважені ним органи відповідно до статуту підприємства чи інших установчих документів.

Для керівництва господарською діяльністю підприємства власник (власники) безпосередньо або через уповноважені органи чи наглядова рада такого підприємства (у разі її утворення) призначає (обирає) керівника підприємства, який є підзвітним власнику, його уповноваженому органу чи наглядовій раді. Керівник підприємства, головний бухгалтер, члени наглядової ради (у разі її утворення), виконавчого органу та інших органів управління підприємства відповідно до статуту є посадовими особами цього підприємства.

Керівника підприємства може бути звільнено з посади достроково на підставах, передбачених договором (контрактом) відповідно до закону.

На підприємствах, які використовують найману працю, укладається колективний договір, яким регулюються виробничі, трудові, соціально-економічні відносини між роботодавцем і працівниками, їх представниками. Питання укладення колективних договорів регулюються законодавством про колективні договори.

Рішення з соціально-економічних питань, що стосуються діяльності підприємства, виробляються і приймаються його органами управління за участі трудового колективу і уповноважених ним органів.

Майно підприємства становлять виробничі і невиробничі фонди, а також інші цінності, вартість яких відображається в самостійному балансі підприємства.

Джерелами формування майна підприємства є:

- грошові та матеріальні внески засновників;
- доходи, одержані від реалізації продукції, послуг, інших видів господарської діяльності;
- доходи за фінансовими інструментами;
- кредити банків та інших кредиторів;
- капітальні вкладення і дотації з бюджетів;
- майно, придбане в інших суб'єктів господарювання, організацій та громадян у встановленому законодавством порядку;
- інші джерела, не заборонені законодавством України.

Держава гарантує захист майнових прав підприємства. Вилучення державою у підприємства майна здійснюється лише у випадках і порядку, передбачених законом.

Відносини підприємства з іншими підприємствами, організаціями, громадянами в усіх сферах господарської діяльності здійснюються на основі договорів.

Підприємство самостійно здійснює зовнішньоекономічну діяльність, яка є частиною зовнішньоекономічної діяльності України і регулюється законами України, іншими прийнятими відповідно до них нормативно-правовими актами.

Власник, органи управління підприємства зобов'язані забезпечити для всіх працівників підприємства належні і безпечні умови праці. Підприємство несе відповідальність в установленому законом порядку за шкоду, завдану здоров'ю та працездатності його працівників.

Узагальнена схема основних функцій підприємства наведена нижче (рис. 1).

Ще одним законодавчим актом, яким регулюється ціла низка питань, що стосуються підприємницької діяльності, є Цивільний кодекс України [4].

Згідно з нормами цього документу підприємницьку діяльність мають право здійснювати фізичні особи-підприємці або юридичні особи.

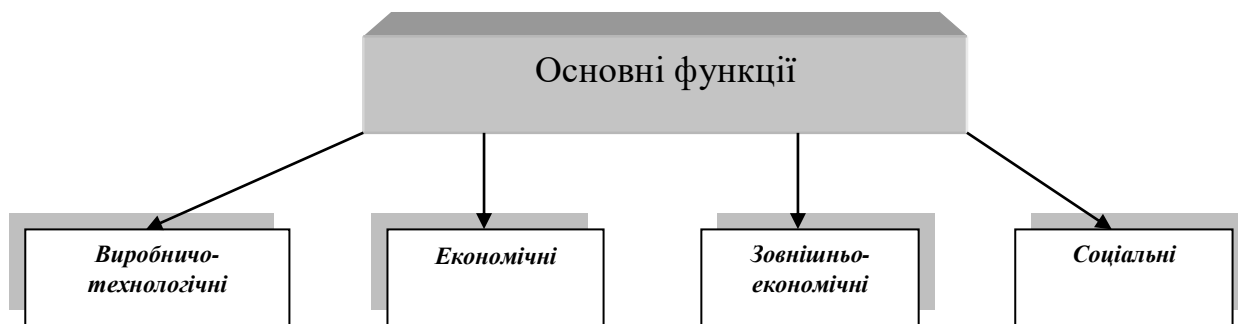

Рисунок 1 – Узагальнена схема основних функцій підприємства*

*Складено за даними джерела [3]

Право фізичної особи на здійснення підприємницької діяльності, яку не заборонено законом, має фізична особа з повною цивільною дієздатністю.

Фізична особа здійснює своє право на підприємницьку діяльність за умови її державної реєстрації.

Юридичні особи можуть створюватися у формі товариств, установ та в інших формах, встановлених законом.

Товариством є організація, створена шляхом об'єднання осіб (учасників), які мають право участі у цьому товаристві. Товариство може бути створено однією особою, якщо інше не встановлено законом.

Товариства поділяються на підприємницькі та непідприємницькі.

Товариства, які здійснюють підприємницьку діяльність з метою одержання прибутку та наступного його розподілу між учасниками (підприємницькі товариства), можуть бути створені лише як господарські товариства (повне товариство, командитне товариство, товариство з обмеженою або додатковою відповідальністю, акціонерне товариство) або виробничі кооперативи.

Важливим елементом фінансового впливу на розвиток підприємництва є система оподаткування.

В Україні відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, порядок їх адміністрування, права та обов'язки платників податків та зборів, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час адміністрування податків та зборів, а також відповідальність за порушення податкового законодавства регулюються Податковим кодексом України.

Податкове законодавство України ґрунтується на низці принципів: загальність оподаткування; рівність усіх платників перед законом; невідворотність настання визначеної законом відповідальності у разі порушення податкового законодавства; презумпція правомірності рішень платника податку; фіскальна достатність; соціальна справедливість; економічність оподаткування; нейтральність оподаткування – установлення податків та зборів у спосіб, який не впливає на збільшення або зменшення конкурентоздатності платника податків; стабільність – зміни до будь-яких елементів податків та зборів не можуть вноситися пізніше як за шість місяців до початку нового бюджетного періоду; рівномірність та зручність сплати; єдиний підхід до встановлення податків та зборів.

Як бачимо, у нашій країні на сучасному етапі сформовано достатньо широку законодавчу базу, яка встановлює і регулює основні правила ведення підприємницької діяльності, взаємовідносини господарюючого суб'єкта з державою, його соціальну функцію, сприяє розвитку підприємницької ініціативи, що за умов повномасштабної агресії з боку московського загарбника набуває неабиякого значення для забезпечення спроможності національної економіки долати труднощі, пов'язані із значним рівнем руйнації промислового потенціалу України.

Література:

1. Конституція України [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 05.05.2023)
2. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 05.05.2023)
3. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. К.: Кондор, 2016. 378 с.
4. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/ru/ed20131011#o294> (дата звернення: 7.05.2023).

УДК 339.1

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

*Мшикова-Кравченко Н.В., старший викладач,
Остапюк О.В., здобувачка вищої освіти,
Херсонський національний технічний університет,
м. Хмельницький*

Розвиток підприємництва в сучасних умовах можливий за умови переборювання труднощів, обумовлених як внутрішніми, так і зовнішніми проблемами. Ключовою загрозою є наразі воєнний стан, особливо це стосується підприємницьких структур, що знаходяться чи знаходилися на окупованих територіях та територіях активних чи можливих військових дій.

Діяльність підприємств ресторанного бізнесу України в умовах війни кардинально відрізняється залежно від регіону розташування. У регіонах, де не велися активні військові дії, і які не були окуповані, більша частина підприємств ресторанної сфери після нетривалої зупинки продовжили свою діяльність. Звичайно, деякі бізнес-процеси були переналаштовані, було оновлено персонал у зв'язку з міграцією працівників, але через певний період це дало позитивні результати, в окремих випадках, навіть надприбутки.

Зовсім інша ситуація на підприємствах, які опинилися у зоні бойових дій. Наразі їх діяльність припинена, в деяких випадках повністю зруйновані матеріальні активи підприємств. Релокація підприємств ресторанного бізнесу можлива, але це, як правило, виняток. Ресторани прив'язані до своїх початкових місць системами постачання продуктів, логістикою та постійними клієнтами [1, с.48].

Актуальним є розгляд можливих напрямів відновлення діяльності підприємств ресторанного бізнесу у післявоєнний період на території, де вони працювали до війни.

Суб'єкти розвитку підприємницьких структур поділяються на внутрішні, а саме споживачі та виробники продукту, та зовнішні, зокрема, органи місцевого самоврядування, представники бізнес-структур, населення регіону [2, с.39].

Саме виробники повинні запропонувати споживачеві товар, послугу, які в найбільшій мірі задовольнятимуть наявні потреби споживачів. Тенденція, яка сьогодні спостерігається – це виготовлення або простої, дешевої продукції, або ексклюзивної продукції. Саме оптимізація меню: наповнення його як низько-, так і високомаржинальними пропозиціями, є однією із засад швидкого та ефективного відновлення роботи ресторанного бізнесу на територіях, що зазнали активного впливу бойових дій [3].

Передбачається, що у післявоєнний період економічний рівень розвитку знизиться вдвічі, рівень заробітної плати впаде [1, с.48]. Ураховуючи падіння доходів населення, перехід на пропозицію дешевої продукції дозволяє реалізовувати традиційні страви і, як результат, отримувати дохід та прибуток. Часто підприємства ресторанного бізнесу пропонують продукцію на виніс чи з доставкою. Ця практика, набута в умовах пандемії

Наукове видання

Збірник матеріалів

**VI МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ПІДПРИЄМНИЦТВО І ТОРГІВЛЯ: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ»**

19 травня 2023 року